

Příloha k Průvodci pro přípravu obcí na požadavky GDPR

Modelové situace obce

1. Problematika souhlasu se zpracováním osobních údajů

Popis životní situace: Jak dopadá nová právní úprava ochrany osobních údajů na potřebu zajištění souhlasů se zpracováním osobních údajů? Liší se nějak parametry souhlasu podle nyní platných předpisů od náležitostí souhlasu dle GDPR? A liší se situace, kdy je souhlas nezbytný podle dosavadní legislativy a kdy jej bude zapotřebí dle GDPR?

Posouzení z pohledu ochrany osobních údajů:

Souhlas se zpracováním osobních údajů udělený subjektem údajů je jedním s nástrojů zajištění zákonnosti zpracování, který je využíván již stávající právní úpravou. Každý takový souhlas musí mít dle GDPR jasně vymezené náležitosti a musí být použit pouze v případech, kdy není aplikován jiný právní titul pro zajištění legitimacy zpracování. Tato modelová situace přibližuje, jaké náležitosti by měl souhlas obsahovat a v jakých případech je pravděpodobná potřeba jeho využití a kdy je naopak držení souhlasu nadbytečné.

V GDPR je souhlas subjektu se zpracováním osobních údajů podmíněn několika požadavky. Především musí jít o souhlas transparentní, srozumitelný, svobodný a jednoduše odvolatelný. Fyzická osoba musí být také poučena o svých právech v souvislosti s ochranou osobních údajů, účelech, za jakými budou její osobní údaje zpracovávány příjemci osobních údajů, kteří se mohou buď podílet na jejich zpracování, nebo k nim v průběhu zpracování získat přístup.

Souhlas se zpracováním osobních údajů bude v případě obcí málo využívaným právním titulem zpracování: důvodem je, že velká většina zpracování osobních údajů v obecních agendách vyplývá z plnění jiného právního předpisu, plnění ze smlouvy, nebo je výkonem veřejné moci a nebo úkolem ve veřejném zájmu.

Příklady:

- *Souhlasu se zpracováním údajů tedy nebude zapotřebí ke zpracování osobních údajů v rámci poplatkové agendy obce, kde jde primárně o plnění právní povinnosti a zajištění souhlasu subjektů údajů tedy není zapotřebí.*
- *Souhlas nebude potřebovat v převážné většině situací ani realizace výběrového řízení na nové pracovníky obecního úřadu a následně výkon práce pro obec na základě pracovní smlouvy, smlouvy o pracích konaných mimo pracovní poměr a nebo i na základě jiné smlouvy uzavřené dle občanského zákoníku, neb se bude jednat o plnění smlouvy nebo úkony směřující k jejímu uzavření.*
- *Pro zpracování osobních údajů v rámci výběrových řízení podle zákona o zadávání veřejných zakázek bude hlavním právním titulem buď plnění právní povinnosti, nebo naplňování smlouvy a ani zde se tedy souhlas nevyužije.*
- *Při povinném zveřejňování informací na úřední desce, tedy při takovém zveřejňování, které obci ukládá zákon (např. publikace správního rozhodnutí, zveřejnění smlouvy o přidělení dotace nebo návratné finanční výpomoci), jde rovněž o plnění právní povinnosti a tedy situaci, kdy souhlasu není zapotřebí.*

- Naopak u zveřejňování nepovinného, tedy publikace informací o konání kulturních a společenských akcí a jiných aktivit v obci, se lze ve velké většině situací odvolat na veřejný zájem na publikaci daných informací.
- V rámci činnosti obecních knihoven je zpracování osobních údajů čtenářů možné z titulu plnění smlouvy, resp. naplňování základního poslání knihovny daného zákonem o knihovnách.

Pozor: Souhlasu se zpracováním osobních údajů není možné využít v případech, kdy by rozsah a způsob zpracování osobních údajů byly zjevně nepřiměřené dosažení daného účelu. Nelze tedy na souhlas spoléhat v situacích, kdy by zpracování osobních údajů nebylo opodstatněné a ve vztahu k danému účelu zpracování se mohlo jevit jako samoúčelné.

Příkladem takové situace může být např. požadavek na dodání výpisů z Rejstříku trestů u všech zaměstnanců obecního úřadu.

Účel zakotvení souhlasu:

Souhlas se zpracováním osobních údajů je do GDPR zakotven jako jeden z právních titulů odůvodňujících zákonnost zpracování údajů. Je však třeba připravit se na to, že v prostředí obce nebude souhlas hlavním a majoritním právním titulem pro zpracování údajů, neb častěji to budou spíše:

- Plnění zákonné povinnosti (čl. 6 odst. 1 písm. c) GDPR)
- Realizace úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce (čl. 6 odst. 1 písm. e) GDPR)
- Plnění smlouvy (čl. 6 odst. 1 písm. b) GDPR)
- Naplňování oprávněného zájmu správce (čl. 6 odst. 1 písm. f) GDPR)
- Ochrana životně důležitých zájmů subjektů údajů nebo jiných fyzických osob (čl. 6 odst. 1 písm. d) GDPR).

Teprve při absenci těchto „silnějších“ právních titulů pro zpracování údajů je na místě uvažovat o získání souhlasu subjektu se zpracováním jeho osobních údajů. Současně je nutné připomenout, že ani udělení souhlasu neopravňuje správce ke zpracování osobních údajů v rozsahu širším, než je pro daný účel zpracování nutné (zásada minimalizace zpracování osobních údajů v praxi).

Příklady:

- Zajištění souhlasu o zpracování osobních údajů je potřebné například v případě zaslání SMS o aktualitách v obci přímo občanům za předpokladu, že se nejedná o rozesílku SMS v rámci ochrany jejich životně důležitých zájmů (např. upozornění na živelné pohromy apod.). Souhlas musí mít všechny potřebné náležitosti (viz níže). Souhlas naopak není nutné zajistit při zveřejňování informací o sportovních nebo vědeckých úspěších občanů na webových stránkách obce nebo v obecním zpravodaji. V tomto případě jde o využití zpravodajské licence dle občanského zákoníku (v souběhu s veřejným zájmem na šíření podobných informací) a udělení souhlasu není zapotřebí. Souhlas se zpracováním osobních údajů budou řešit také školy a školky v situacích, kdy ke zpracování osobních údajů dochází nad rámec vyplývající ze zákona, jako jsou například zpracování průzkumů preferencí nebo individuální rodinné, finanční či znalostní situace dětí či rodičů, které nesouvisí bezprostředně se zajišťováním školní docházky. Potřeba souhlasu může nastat i u zaměstnance obecního úřadu, a to například v případě zveřejnění jeho fotografie na webových stránkách obce. Pokud zaměstnanec, u kterého nelze zveřejnění jeho údajů odůvodnit potřebou přímého kontaktu s veřejností (a tedy

existenci veřejného zájmu na zveřejnění jeho fotografie), souhlas neudělí, nemůže být jeho fotografie zveřejněna.

Rozsah a náležitosti souhlasu:

Sběr a využívání souhlasu se zpracováním osobních údajů od subjektu údajů se musí přímo řídit obecnými zásadami ukládanými GDPR i specifickými požadavky upravujícími samotný souhlas. V této souvislosti je zapotřebí:

- Zjistit, kdy je souhlas potřebný pro splnění zásady zákonnosti zpracování osobních údajů, a kdy bude aplikován jiný právní titul.
- Ujistit se, že je souhlas srozumitelný, transparentní a svobodný.
- Zabezpečit, že text souhlasu bude obsahovat výše zmíněné náležitosti, a to minimálně v rozsahu informací o účelech zpracování, pro které je souhlas udělován, rozsah zpracovávaných osobních údajů třetích stran, kterým jsou v rámci zpracování údaje dále předávány, nebo je jim umožněn přístup, doba platnosti souhlasu, možnost jeho odvolatelnosti a informace vztahující se k právu subjektu údajů souhlas odvolat.
- Zajistit, že odvolatelnost souhlasu bude stejně snadná nebo snadnější než úsilí, které subjekt údajů musel vynaložit na poskytnutí souhlasu.
- Zabezpečit, že v případě, že vyprší platnost souhlasu, bude zajištěno jeho obnovení nebo dojde k ukončení zpracování odpovídajících osobních údajů.

Příklady dobré praxe při řešení modelové situace:

- ☺ *Přřazení právních titulů jednotlivým procesům zpracování osobních údajů a zjištění, která ze zpracování organizace budou vyžadovat zajištění souhlasu.*
- ☺ *Příprava vzorového souhlasu se všemi potřebnými náležitostmi a jeho případná modifikace na aktuální situaci.*
- ☺ *Vedení evidence platných souhlasů včetně jejich data konce platnosti a jejich následná obnova nebo ukončení daného zpracování.*

Příklady špatné praxe při řešení modelové situace:

- ☹ *Získávání souhlasů na procesy zpracování, kde platí jiný právní titul. Jejich udržování pro případné zdvojení deklarace zákonnosti zpracování.*
- ☹ *Zpracování osobních údajů, které byly získány pod souhlasem, ale jeho platnost již vypršela. Důvodem je neudržování přehledu o platných souhlasech.*
- ☹ *Vyžadování souhlasu od zaměstnanců pod tlakem a na základě hrozby případných represí v případě, že souhlas není udělen. Souhlas se v takovou chvíli stává nesvobodným.*